

Kvinnor för fred

En fredsförening med kvinnoperspektiv

Tema: Nato
september 2022

Foto: Ulla Klötzer

I juni i år hölls ett fredstoppmöte i Madrid dagarna innan Nato-toppmötet. Kvinnor för fred Finland rapporterar från mötet och demonstration där 30 000 personer deltog. På bilden en medlem från Code Pink, Mikaela Erskog, Lea Launokari, Paki Wieland och Ann Wright.

Kvinnor för fred

september 2022

Kvinnor för fred (KFF), som bildades 1978, arbetar för fred på kvinnors villkor. Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

Kvinnor för fred är medlem i många internationella freds-, kvinno- och solidaritetsorganisationer och ingår i ett nätverk med internationella förgreningar.

Kvinnor för fred kräver stopp för kärnvapen och kärnvapenprov, kämpar mot militär rustning och vapenspridning, kräver stopp för vapenproduktion och -export och kräver en omställning från militär till civil produktion.

Kvinnor för fred arbetar för kvinnors medverkan i konflikthantering, för mänskliga rättigheter, för ökat inflytande för FN och OSSE i alla fredsprocesser och en framtida fredskultur.

Medlemsavgift 120 kr/år i riksorganisationen. Plus en mindre avgift på platser med lokalgrupper.
Familjemedlem 50 kr/år.

Medlemmar får KFF:s tidning.

Kvinnor för fred

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27
Bankgiro: 768-6066
E-post: info@kvinnorforfred.se

Facebook:
facebook.com/kvinnorforfred
Twitter: twitter.com/kvinnorforfred

www.kvinnorforfred.se

Tema: Nato

Fredsrelsens framtid <i>Ingalill Ek</i>	4
Nödvändiga förbehåll för Sveriges Natoanslutning <i>Ingalill Ek</i>	5
Vi behöver en vision om en vapenfri värld <i>Ingalill Ek</i>	5
Sveriges väg till kärnvapen? <i>Jan Strömdahl</i>	6-7
Möte om kärnvapenförbudet <i>Lena Angviken</i>	8-9
Maj Britt Theorins memoarer <i>Sylvia Rönn</i>	9
Fredstoppmöte och demonstration i Madrid <i>Lea Launokari</i>	10-11
"Nato är ett monstruöst hot mot världsfreden" <i>Ulla Klötzer</i>	12
Om fredsrelsen i Nato-landet Tyskland <i>Susanne Gerstenberg</i>	13-15
Natoansökan – Förfarandet måste betraktas som en satir <i>Birger Schlaug</i>	16-17
Ekocid – En kommande brottsrubricering? <i>Birger Schlaug</i>	18
Lokalföreningar och kontaktkvinnor	19
Någon har stulit rum efter rum <i>Lina Hagelbäck</i>	20

”Krig löser inga problem.
Det är lika fruktansvärt
att vinna ett krig som att
förlora det.”

Agatha Christie
1890-1976

Tidningen Kvinnor för fred

Tidningen Kvinnor för fred utkommer som temanummer ett par gånger om året och som bilaga i tidningen Syre fyra gånger per år.

Ansvarig utgivare:
Susanne Gerstenberg
Varje författare ansvarar själv
för sin artikel. För icke beställt
material ansvaras inte.

Illustration till vänster:
Helga Henschen

Redaktör: Benita Eklund
Telefon: 073-767 38 86
E-post: benita eklund@gmail.com

Tryckeri:
Norra Skåne Offset

Militarism och motstånd

Hur tar vi oss igenom den nu rådande retoriken om att vapen ger trygghet? Det frågar sig Ingalill Ek i det här temanumrets inledande text. Kriget i Ukraina och närmandet till Nato har gjort det allt svårare att nå ut med fredsrelsens lösningar. Militarismen dominerar medierna och fredsaktivister betraktas ofta som aningslösa.

Det här temanumret om Nato ger en samlad bild av riskerna med hårt-mot-hårt-metoden och sökandet efter trygghet i militära allianser.

I medieskuggan växer ett motstånd. Lea Launokari och Ulla Klötzer har varit i Madrid på ”fredstoppmöte” och rapporterar från workshops, paneldebatter och den stora demon mot Nato där 25 000 personer deltog.

Vi skriver också om motståndet mot kärnvapnen, en fråga som verkligen aktualiserats i och med den svenska Natoansökan. I juni hölls det första statspartsmötet inom TPNW, Treaty on the prohibition of nuclear weapons. 61 stater har hittills anslutit sig till ett kärnvapenförbud och 28 stater har skrivit under men inte ratificerat avtalet. Med den höga svansföring Sverige haft är det en skam att vi inte finns med bland dessa länder.

Opinionsundersökningar visar också att en stor majoritet i Sverige vill att FN-konventionen ska skrivas under. Ska Sveriges regering lyssna mer på USA:s försvarsminister och Nato än på svenska folket? Det är den fråga som måste ställas, menar Folkampanjen mot kärnkraft-kärnvapens ordförande Jan Strömdahl, efter att ha studerat bakgrunden till varför regeringen inte ännu signerat den konvention de själva varit med och lanserat.

Det finns många sätt att höja sin röst. Ett 70-tal tecknare gick i våras samman i ett upprop – Moment 2022 – mot kärnvapen, upprustning och Natomedlemskap. I detta nummer är vi glada att kunna bjuda på några teckningar från det initiativet. I augusti kommer en ny bok på temat på Galago, där 130 tecknare kommer bidra med bilder.

I våras utkom också en diktsamling på temat fred – Poeter mot krig – som beskrivs som ”ett långtklingande rop för fred”. Vi avslutar detta nummer med Lina Hagelbäcks fina bidrag.

Kvinnor för fred har märkt av ett växande intresse sedan invasionen i Ukraina och det är uppmuntrande att se så många spridda initiativ för fred. Men för att göra avtryck behöver vi också samla våra krafter och bli fler. Fredsrelsens tid är nu, skriver Ingalill Ek, och vi får hoppas att detta blir hösten när det vänder.

Trevlig läsning!
Benita Eklund

Foto: Benita Eklund

Sedan 1980 har Kvinnor för fred arbetat för att nå ut med vårt budskap, här i Almedalen 2015, på bilderna syns Stina Bengts tv och Sylvia Rönn t.h. Nu behövs kampen mer än någonsin och Kvinnor för fred försöker nu öka trycket genom att samla fredsrörelserna..

Fredsrörelsens framtid

Under rubriken, Fredsrörelsens framtid, tog Kvinnor för fred i juni i år initiativ till ett digitalt fredssamtal på Zoom. Vi skickade brev till ett stort antal organisationer med frågan; "hur ska vi stärka fredsrörelserna i denna tid präglad av militarism och global upprustning?"

Med initiativet avsåg vi inte att bilda en ny fredsgroup utan pejla intresset att förutsättningslöst diskutera hur vi kan trotsa mediaskuggan och den lätt nedlåtande attityd som finns gentemot fredsaktivister. Hur vi kan tränga igenom den militaristiska retoriken om att vapen ger trygghet.

Freden viktigast av allt

Den vanliga inställningen är att fred-sengagerade är blåögda, aningslösa och hänger sig åt utopier; vi menar att det inte finns något viktigare än att ägna sig åt fredsfrågor! En fredligare värld är

grunden för trygghet och framtidstro för människor, för att hejda klimatförändringarna och förbättra livsbetingelserna för allt levande.

Sedan Rysslands invasion av Ukraina har antalet medlemmar ökat märkbart till bland annat Kvinnor för fred och Svenska Freds; viktigt att det intresset omsätts i aktivitet.

Hålla ihop

Drygt tio organisationer meddelade intresse och under en och en halv timme utbytte vi åsikter inom ett vitt spektrum.

Några axplock:

- Viktigt att locka ungdomar.
 - Viktigt att inte splittra fredsrörelsen i olika fraktioner utan hålla ihop kring det man är överens om.
 - Motverka vi-och-dom-inställning, demoniseringen av den andre, fiendebilder och istället.
 - Idka fredskultur i alla möjliga sociala sammanhang, tänka fred är möjlig
 - Öka kunskapen om hur militarismen göder krigsindustrin och ökar utarmningen av jordens resurser
 - Öka kunskapen om hur kärnkraft och kärnvapen hänger ihop
 - Fredsrörelsen och miljörörelsen har samma mål och måste samarbeta
- Tänk om vi kunde enas under parollen: Fredsrörelsens tid är nu!
- Vi kommer att kalla till uppföljande möte efter sommaren.

Ingalill Ek

Nödvändiga förbehåll för Sveriges Natoanslutning

Sveriges regering har i stor hast ansökt om medlemskap i Nato. Flera artiklar i denna tematidning beskriver den riggade vägen dit. Ett av problemen med Nato är att flera av medlemsländerna förfogar över kärnvapen som hot och del i en försvarsstrategi.

Inför en eventuell Natoanslutning måste Sverige därför lagstifta om nödvändiga förbehåll gällande kärnvapen. En nationell lagstiftning som säkerställer att vårt land varken hyser kärnvapen eller är delaktiga i några som helst beslut om utplacering och användning.

Miljöpartiet har i en motion till riksdagen under rubriken "Nato och arbe-

tet mot kärnvapen" (2021/22:4740 av Per Bolund med flera) listat ett flertal krav som stämmer väl överens med Kvinnor för freds absoluta kärnvapenmotstånd.

Några krav refereras till här:

- Lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid, förbud mot stationering och transfer av kärnvapen på svensk mark, vatten och luftrum.

- Lagstiftning om att Sverige inte ska ingå i Natos Nuclear Planning Group det vill säga planering av kärnvapenutveckling.

- Sverige bör ifrågasätta så kallad Nuclear Sharing/kärnvapendelning, att kärnvapenstater lånar ut kärnvapen

till icke-kärnvapenstater vilket nu sker mellan USA och andra Natoländer.

Som ett led i diplomati och förebyggande arbete för fred föreslås det i motionen att Sverige utarbetar en form för regelbunden dialog mellan Försvarsdepartementet och freds- och MR-organisationer. En sådan ordning skulle stärka demokratin som är på oroad tillbakagång i flera Natoländer.

Kvinnor för fred delar helt åsikten om behovet av dialog mellan Försvarsdepartementet, Fredsrörelsen och MR-organisationer för att inte flagranta brister i beslutsfattandet upprepas.

Ingalill Ek

Vi behöver en vision om en vapenfri värld

Under rubriken Det viktigaste är att rädda människoliv diskuterar Gudrun Schyman i Dagens ETC (24 juli 2022) en tidigare artikel av Slavoy Zizeks vars åsikt i korthet är att Nato måste ges allt stöd i kriget i Ukraina, att militarismen är en del av lösningen och att pacifister lever i ett drömtillstånd.

Här återges Schymans text starkt förkortad och med fokus på just detta, en vision om en vapenfri värld:

"Målet måste vara demokrati och självbestämmande för Ukraina. Men är mer våld svaret? Inför militarismens våld och det militärindustriella komplexets kompakta påtryckningar behövs visionen om en värld utan vapen mer än någonsin.

Historiskt vet vi att förhandlingslösningar är den enda utvägen. Men i stället är det våldets mekanismer som

"Historiskt vet vi att förhandlingslösningar är den enda utvägen. Men istället är det våldets mekanismer som breder ut sig, från våld i nära relationer till samhällets beväpnade kriminalitet och en global upprustning som slår rekord."

breder ut sig, från våld i nära relationer till samhällets beväpnade kriminalitet och en global upprustning som slår rekord. Rysslands invasion av Ukraina

står i vägen för de insatser som krävs för att ta oss an det globala hotet – klimatkrisen. Alla nivåer hänger ihop och vår överlevnad hänger på nära globalt samarbete.

Hur hade en fredspolitik kunnat se ut? Ja, vi får använda de vägar som finns och rikta in oss på att bygga relationer. Utbyten på alla nivåer: idrott, kultur, vänorter, samarbeten mellan föreningar och företag.

En fredsuppgörelse skulle naturligtvis behöva innehålla eftergifter från båda håll men den stoppar det omedelbara dödandet och förstörelsen. Det handlar om att rädda liv. Ju fler liv som räddas desto fler människor finns det kvar att påbörja ett återuppbyggnadsarbete politiskt, materiellt, socialt och känslomässigt".

Ingalill Ek

Sveriges väg till kärnvapen?

Ska Sveriges regering lyssna mer på USA:s försvarsminister och Nato än på svenska folket? Det är den fråga som måste ställas efter studier av bakgrunden till att regeringen fortfarande inte har signerat den FN-konvention om kärnvapenförbud, TPNW, som den själv varit med om att lansera.

Den 25 augusti 2017 argumenterade Sveriges dåvarande utrikesminister Margot Wallström engagerat i SvD för den konvention som Sverige någon månad dessförinnan tillsammans med 121 andra FN-medlemmar röstat för att påbörja en förhandling om: "Historien visar att det inte finns någon annan väg att gå."

Margot Wallström pekade också på att icke-spridningsavtalet NPT hade misslyckats: "I ett historiskt bokslut över NPT ska samtidigt noteras misslyckandena i att ytterligare kärnvapenstater har tillkommit. Tyvärr ser vi därtill hur många av de ursprungliga kärnvapenstaterna nu moderniserar sina arsenaler på ett sätt som strider mot NPT-avtalets grundläggande syfte om långsiktig nedrustning. Det är mot den här bakgrunden som ett stöd vuxit fram för ett totalförbud av kärnvapen."

"Ett alliansfritt land"

Margot Wallström fortsätter sin argumentering med bland annat: "Att Sverige gav sitt stöd till konventionen vid omröstningen är helt i linje med vår nedrustningspolitik som del av en bredare säkerhetspolitik." Och vidare:

"Det är också viktigt att påpeka att vi gör våra säkerhets- och utrikespolitiska bedömningar som ett alliansfritt land med egna avvägningar och vägval."

Trots detta klara ställningstagande för konventionen framhåller Wallström att regeringen ska genomföra en grundlig analys av konventionens konsekvenser innan ett undertecknande kan bli aktuellt. Redan nu kan man ana att det finns motstridiga intressen i den svenska regeringen.

Försvarsministern byter fot

Bara 5 dagar senare rapporterar SvD att Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist fått ett hemligstämplat brev från sin USA-kollega, den pensione-

rade generalen James Mattis. I brevet varnar Mattis för att ett svenskt-amerikanskt samarbete på försvarsområdet försvåras om regeringen signerar konventionen.

En grundläggande fredsfråga går därmed över från den civila sfären till den militära. Det stärks av att kärnvapenländerna Storbritannien och Frankrike samt Tyskland i Nato framfört liknande varningar som USA.

Den 26 september 2017 spår Birger Schlaug i en ledare i Dagens ETC:

"Peter Hultqvists senaste triumf är att den regering som varit aktiv för att få fram en FN-resolution om kärnvapenförbud plötsligt kovänder och via en utredning avser att ta beslut om att inte ratificera det man själva arbetat fram. Frågan var i utrikesministerns ägo ända tills Peter Hultqvist stabil ställde sig i strålkastarljuset med trygg röst, vänligt trumpen uppsyn och stabil kroppsspråk. Temat var att vi inte älskar kärnvapen men lite kärnvapen får vi allt tåla om vi ska kunna skydda oss mot ryssen."

I december 2019 redovisas en ny Sifo-undersökning beställd av Palme-centret. Enligt denna vill 78 procent av svenskarna att Sverige skriver under FN-konventionen. Den visar också att stödet ligger över 73 procent hos alla partiers sympatisörer.

Utredningen förordar nej

Ambassadör Lars-Erik Lundin överlämnar den 18 januari 2019 sin utredning om konsekvenserna av ett eventuellt svenskt tillträde till konventionen om förbud mot kärnvapen. Lundin föreslår att Sverige inte tillträder. Utredningen sänds ut på remiss i tre månader.

Remissyttranden har inhämtats dels från (militära) försvarsorganisationer och dels från fredsrorelsen i bred bemärkelse. Dessutom har ett fyrtiotal

fredsorganisationer lämnat synpunkter på eget bevåg. Alla försvarsorganisationer har hittat stora brister i TPNW och tillstyrker Lundins förslag. Alla fredsorganisationer har hittat stora brister i Lundins utredning och nästan alla vill att Sverige tillträder TPNW.

Den 23 juli 2019 skriver Ingela Mårtensson, Kvinnor för fred:

"Utrikesminister Margot Wallström har nu deklarerat att regeringen inte kommer att underteckna FN-konventionen om förbud mot kärnvapen. Därmed bröts en svensk tradition att aktivt verka mot kärnvapen - det största hotet mot mänsklighetens överlevnad.

Det är uppenbart att det är försvarsminister Peter Hultqvists linje i regeringen som har segrat. Vad är det som driver Peter Hultqvist till denna totalt förändrade svenska säkerhetspolitik, som knappast leder till större säkerhet och som inte har stöd hos det svenska folket?"

Striden mellan utrikesministern och försvarsministern slutar med Margot Wallströms avgång 9 september 2019. Ann Linde tar över och hon är betydligt mera följsam gentemot partihögern.

TPNW på S-kongress

På Socialdemokraternas kongress i november 2021 var det ett stort tryck för en anslutning till TPNW men Ann Linde lyckades hitta en kompromiss som antogs. "Som observatör till FN:s förbud mot kärnvapen ska Sverige bidra till att konventionen utvecklas och förtydligas. Målet är att Sverige ska ansluta sig". Det som lades till var att konventionen ska förtydligas. Det innebar enligt Ann Linde om frågor om verifikation, var kärnvapen finns, definitioner, vad som ska ingå, men också förhållandet till icke-spridningsavtalet.

Kongress för undertecknare

Vid årets möte i Wien (17 juni 2022) för de 66 stater som ratificerat kärnvapenförbudet, de ytterligare 20 som signerat och med intresserade stater och NGO:s som observatörer blev ingen framgång för Sverige.

Formellt är det inget som hindrar ett land att både vara medlem i Nato och samtidigt ansluta sig till TPNW. Det

Illustration: : Karin Z. Sunvisson/Moment 2022 – ett upprop mot kärnvapen, upprustning och Natomedlemskap.

är dock i praktiken omöjligt med tanke på vilken roll kärnvapnen spelar i den militära organisationen med globala ambitioner.

Sverige tillbaka på ruta ett

I samband med att Sverige officiellt bjöds in som ansökarland till Nato lämnade Ann Linde över en avsikts-

förklaring, till generalsekreterare Jens Stoltenberg. I den står bland annat att "Sverige accepterar Natos inställning till säkerhet och försvar, vilket inkluderar den avgörande roll som kärnvapen spelar". Vidare står det att Sverige "har för avsikt att delta fullt ut i planeringsprocessen för Natos militära struktur och kollektiva försvar".

Då är vi tillbaka på ruta ett. Ingen anslutning till TPNW. Vi behöver inte skaffa egna kärnvapen men blir däremot möjliga förvar och mål för sådana.

*Jan Strömdahl
Ordförande Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen*

Foto: Micheal Swan/Flickr/Creative commons

Setsuko Thurlow närvarade på möte om kärnvapen och gav sitt vittnesmål som överlevare – hibakusha – från Hiroshima.

Möte om kärnvapenförbudet

Den 21-23 juni hölls det första statspartsmötet inom ”Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons”. Österrike, som var en av initiativtagarna stod som värd för de 61 stater som hittills anslutit sig. Ytterligare 28 stater har skrivit under utan att ännu ha ratificerat avtalet.

Under veckan hölls också en fristående konferens om kärnvapens humanitära konsekvenser och ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) ordnade en folk-rörelsesamling där man inbjöd sina partnerorganisationer. Genom Svenska FN-förbundet och dess rådgivare Jens Petersson blev jag inbjuden att delta i ett webinarium där svenska ICAN-partners på plats i Wien berättade om sina erfarenheter från mötet.

FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson konstaterade att det som gripit henne mest var vittnesmålet från en ”hibakusha”, den japanska benämningen på en ”bomböverlevare”, det vill säga en person som har direkta erfarenheter av de amerikanska atombomberna över Hiroshima och Nagasaki. Den kvinna som framträdde vid mötet i Wien var fem år då bomberna fälldes.

Annelie hade också lyssnat på den officiella representanten för Irland. Hon hade hållit ett engagerat tal där hon förvånade sig över att så många stater ännu inte har anslutit sig till TPNW. ”What other options do you see?” var den irländska delegatens avslutande fråga till världens länder.

”Nuclear sharing”

Gabriella Irsten från Svenska Freds tog upp att Nato tillämpar ”nuclear sharing”, vilket innebär att ett hundratal amerikanska atombomber finns utplacerade i olika Natoländer. Det är alltså vapen som inte förvaras på amerikanska baser i Natoländer, utan på nationella baser. Enligt icke spridnings-avtalet får atomvapen inte lämnas över, men USA anser sig ha behållit kontrollen. Avtalen är förstås hemliga, så vad ska vi tro?

Linnea Hjærtström från IKFF konstaterade att tre nya ratificeringar tillkommit under helgen, Kap Verde, Grenada och Timor-Leste. De stämmer ju in på det som svenska belackare av kärnvapenförbudet brukar använda mot det, nämligen att TPNW saknar betydelse, eftersom det bara är lilleputtländer som anslutit sig. Nya Zeeland däremot uttryckte tidigt sin glädje över att flera små önationer varit snabba att skriva under, då just dessa länder har smärtsamma erfarenheter av att drabbas av kärnvapenprov.

Men har de som talar om ”små län-

Foto: Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten/Flickr/Creative commons

Den österrikiske politikern Alexander Schallenberg i talarstolen på det första TPNW-mötet.

der” kontrollerat vilka länder som faktiskt är anslutna? Mexico, Kongo och Kazakstan kan inte avfärdas på grund av sin storlek. Nigeria har Afrikas största befolkning. Indonesien, som skrivit på men ännu inte ratificerat, är världens fjärde mest folkrika land. Australiens nya regering har signerat.

Är västländernas motstånd en naturlig följd av att bland de 122 stater som röstade för förbudet var bara ett fåtal europeiska?

Stöttar Natos policies

Josefin Lind från Läkare mot kärnvapen konstaterade att vad man tror och vad man hoppas ska bli följden av det svenska Nato-medlemskapet är två helt olika saker. När webinariet sändes hade Sverige ännu inte fått tala, men Ann-Sofi Nilsson, ansvarig för nedrustningsfrågor vid svenska regeringkansliet, var uppsatt på talarlistan.

Josefin Lind påminde också om att det dröjde innan Ann Linde tog avstånd från Rysslands invasion av Ukraina.

Gabriella Irsten påpekade att Ann Linde hittills sagt sig stötta alla Natos policies, trots att vissa Nato-länder är mer positiva till kärnvapenförbud. Förhoppningen är att Sverige kan följa den linjen.

Både Lina Hjærtström och Jens Petersson hade talat med delegater som hoppades att Sverige, som ny och något mera moderat Nato-medlem ska kunna påverka i nedrustningsfrågan.

Jens P. hade noterat, att Ryssland använder kärnvapenhotet inte i avskräckande syfte, utan för att få kriga ifred.

Dörren har stängts

Man kan också påminna sig, att USA:s ursäkt för att invadera Irak var att man ville förhindra Saddam Husseins utveckling av massförstörelsevapen. Detta trots att FN:s vapeninspektörer försäkrade att det inte fanns belägg för den misstanken.

Annelie B citerade Margot Wallström, som under sin ministertid brukade säga att dörren var på glänt för Sveriges anslutning till TPNW, men nu har den dörren tyvärr stängts.

Jens P hade noterat, att det var ovanligt låg genomsnittsalder bland deltagarna i folkrörelsesamlingen på Wienmötet. Kanske kan det ändå bidra till en förhoppning om att nya krafter ska glänta på dörren igen!

Lena Angviken

Maj Britt Theorins memoarer

Maj Britt Theorin Vägra kröka ryggen Korpens förlag

När Maj Britt Theorin avled förra året efterlämnade hon ett manuskript till sina memoarer. Nu har boken kommit ut och fått titeln Vägra kröka ryggen – Minnen utblickar.

Boken skildrar huvudsakligen hennes politiska liv och arbete inom det socialdemokratiska partiet. Maj Britt Theorin innehade åtskilliga politiska uppdrag, både i FN, Sveriges riksdag och i EU och hon beskriver många händelser och förhandlingar som hon deltagit i. Många läsare har säkert minnen av de skeenden som beskrivs. Att läsa om dessa händelser från ett personligt perspektiv och om de människor som deltog ger både en påminnelse om historien och ett fördjupat perspektiv på sammanhangen.

Maj Britt Theorin arbetade framför allt med frågor kring fred och säkerhet, nedrustning och vapenexport samt om jämställdhet och kvinnors rättigheter. Bilden framträder av en politiker som håller fast vid sina åsikter och ideal.

Ett långt kapitel behandlar nedrustningsarbetet i FN, den verksamhet som väl Maj Britt Theorin är mest känd för. Hon återger en del ur sina tal, mötet med viktiga personer i nedrustningssammanhang och situationer från förhandlingar.

Maj Britt Theorin stod fredsrollen nära. Hon var bland annat aktiv i Kvinnor för Fred och höll utmärkta tal vid många fredsmöten. Ett kapitel ägnas åt fredsrollen, som Maj Britt konstaterar var särskilt stark på 80-talet. Hon skildrar möten mot kärnvapen i Göteborg och New York 1982. I New York deltog över en miljon människor. Sådana fredsmanifestationer ser vi inte idag. Hon skildrar också freds demonstrationen i oktober 1983 i Stockholm då tio-

tusentals människor bildade en bro mellan USA:s och Sovjets ambassader. Skulle det kunna ske idag?

Bland viktiga frågor som Maj Britt har varit engagerad i tas kritiken mot JAS upp, satsningen på stridsplan som kom att ta en omåttligt stor del av de svenska försvarskostnaderna. Sveriges medlemskap i EU och så småningom anslutning till EMU motsatte sig Maj Britt, men hon kom ändå att verka som EU-parlamentariker. Där engagerade hon sig i jämställdhets- och miljöfrågor. Det verkade svårt att få igenom frågor i EU även om rapporter skrevs, men, som Maj Britt skriver, frågor behöver ibland tas upp flera gånger i olika sammanhang.

Boken är ett mycket intressant tidsdokument.

Sylvia Rönn

På årets bokmässan i Göteborg håller Ingela Mårtensson (KFF) och Tomas Magnus (Svenska Freds) i ett scensamtal om Maj Britt Theorin och boken. Både Ingela och Tomas har varit Maj Britts vänner och har arbetat med utgivningen av boken.

Söndag 25/9 kl. 13–13.25

Globala Torget, Stora scenen

Fredstoppmöte och demonstration i samband med Nato-möte i Madrid

Veckoslutet 25-26 juni deltog Lea Launokari och Ulla Klötzer från Kvinnor för Fred i Finland i det fredstoppmöte och den demonstration mot Nato som anordnades i Madrid med anledning av Natos toppmöte senare den veckan.

Dessvärre ledde politiska meningsskiljaktigheter mellan anti-Nato-grupperna i Madrid till att man inte förenade krafterna kring ett enat mottoppmöte under lördagen. Istället organiserades två separata möten, som dock båda behandlade perspektiv på och alternativ till Nato.

Workshops och samtal

Peace Summit Madrid 2022 No to Nato med en bred agenda och internationell publik anordnades av en plattform för fred och mot Nato. Mötet omfattade 14 olika workshops; allt från Ukraina, militära utsläpp och klimatförändringarna till kvinnoperspektiv och nord-syd konflikten med hundratals deltagare.

Det andra mötet Counter Summit

Grupparbete på mötet Counter summit Nato No – Basis Out.

'Nato No – Basis Out' som ordnades av plattformar och grupper som hade undertecknat "Llamamiento a la movilización contra la Cumbre de la Otan" (Uppmaning till mobilisering mot Nato-toppmötet) pågick hela lördagen. Arbetsgrupperna diskuterade ämnen som; Nato och baserna, Nato och EU:s och USA:s imperialism, Spanska statens ansvar och Toppmötet 2022 i Madrid och presenterade en gemensam resolution.

Lyckligtvis visade det sig i analysen av Natos roll som ett hot mot freden att de gemensamma slutsatserna från de två mötena var förhärskande, fastän åsikterna var delade beträffande bedömningen av den ryska politiken.

På båda mottoppmötena kunde den internationella dimensionen ha betonats betydligt mer. Problematiskt var även att tolkning från spanska till engelska inte alltid fanns och några gånger var väldigt dålig, vilket de många, synnerligen engagerade deltagarna från olika delar av världen beklagade sig över.

Svårt att ena krafterna

Tyvärr tycks det vara symptomatiskt att fredsaktiva med olika politisk bakgrund i olika länder inte förmår ena krafterna kring den extremt brådskanade kampen för fred mellan folken och med naturen. Kvinnor för Fred i Finland har dock inga politiska bindningar och det utgör nog vår lilla rörelses styrka.

Vi från Finland besökte båda mötena, men huvudsakligen Peace Summit Madrid, och lyckades skapa nya kontakter för fortsatt globalt samarbete, vilket är ytterst viktigt med tanke på världssituationen i dag.

Vid Peace Summit Madrid varierade diskussionen beträffande alternativ men stödet för "gemensam säkerhet"

Samtal om kriget i Ukraina och Nato. I panelen Ann Wright, Ulla Klötzer med flera.

25 000 demonstranter slöt upp och demonstrerade under budskapet "Nej till Nato – Nej till baser" i centrala Madrid.

uttryckets gång på gång. Vid det välbesökta evenemanget om detta ämne välkomnades den nya Olof Palme-rapporten sammanställd av International Peace Bureau (IPB), World Trade Union Confederation (ITUC) och Olof Palme International Center. Rapporten utgör en utmärkt grund för att utveckla en ny säkerhetsarkitektur för Europa och världen.

Nedrustning för social- och klimaträttsvisa och för att skydda miljön krävdes i många talturer, såsom även stödet för kvinnors världsomspännande engagemang mot krig och militarism som presenterades på ett övertygande sätt. I en panel om Kvinnors enighet i kampen mot imperialismen, deltog kvinnor från Latinamerika och Europa

med ett starkt budskap bland annat att kvinnor bör vara närvarande överallt där fredsförhandlingar äger rum, kvinnor behöver inte militära allianser och kvinnor har en grundläggande rätt till fred.

Peace Summits enhälliga åsikt var att Nato och den pågående internationella militariseringen har utlöst konfrontationen med Ryssland.

Stor demo på söndagen

Således förkunnades högljutt av 25 000 demonstranter budskapet "Nej till Nato – Nej till baser" på olika språk med musik och dans i hela centrala Madrid på söndagen den 27 juni under mer än fyra stekheta timmar. Den största anti-Nato-demonstration på

länge uttryckte synnerligen klart och tydligt: Vi tänker inte tåga om Natos expansion, om den globala atomvapenalliansen som utgör ett extremt hot mot freden, fastän faktum kvarstår att Rysslands krig mot Ukraina strider mot internationell rätt.

Nedrustning och internationellt samarbete förenade alla de entusiastiska demonstranterna som representerade vänsterorienterade nationella, europeiska och internationella grupper samt fredsorganisationer, kvinnorörelser, solidaritets- och miljöorganisationer, inklusive Fridays For Future och Extinction Rebellion - alla med tydliga antimilitaristiska slogans.

Text och foto: Lea Launokari

”Nato är ett monstruöst hot mot världsfreden”

Natotoppmötet i Madrid visar än en gång att Nato/USA inriktar sig på den ofta nämnda fullspektrumdominansen (full spectrum dominance).

Ryssland är nu huvudfienden – men USA/Nato inriktar sig redan nu även på Kina och hela Stilla havet. Det betyder upprustning; nya kärnvapen, mördarrobotar, beväpnade drönare med mera. Allt för att uppnå världsherravälde.

Natos retorik om demokrati och mänskliga rättigheter är en förolämpning mot tänkande medborgare.

Finlands Natoanslutningsprocess, hittills den snabbaste i alliansens historia, utgör ett mästerverk utfört av politiker och medier för att upprätta en totalitär konsensusdiktatur. På några veckor blev alla partier Natoförespråkare. Det fördes ingen diskussion om de fredsfrämjande förslag som under en längre tid hade presenterats av prominenta grupper och institutioner, eller om framstående vetenskapsmän och politikernas varningar för Natoexpansionens konsekvenser.

Demokratin åsidosattes totalt och förblir åsidosatt i många år framöver. Många finländare har förlorat förtroendet för politikerna med förödande effekter för demokratin.

Att enbart anklaga Ryssland för Ukraina-kriget är att skamlöst vilseleda medborgarna. Ryssland har varnat Nato för ytterligare expansion i flera år. Alla löften från ledande västerländska politiker till Mikhail Gorbatsjov efter Berlinmurens fall, att Nato inte kommer att avancera ens en tum österut, har sopats under mattan.

Västvärlden försökte inte ens genomföra Minskavtalen och lyssnade inte på Rysslands förslag. Påven har rätt när han konstaterar att Nato skäller vid Moskvas dörr.

Att Finland och Sverige underkastar sig Turkiets krav i ett synnerligen

löst formulerat samförståndsavtal är förödmjukande och skamligt. Turkiets president Erdogan är en tyrannisk krigshetsare och kränkare av mänskliga och särskilt kvinnors rättigheter.

Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter har fördömt Turkiet i uppmärksammade fall men det har inte lett till korrigeringar. Erdogans slutplädering vid Natotoppmötet var

”Natos andel av världens två biljoner dollars militärbudget utgör 60 procent. Dessa pengar kunde användas för att sakta ner klimatförändringarna, lösa globala problem med vatten- och livsmedelsförsörjning, sjukvård, utbildning med mera.”

ett tydligt budskap till Finland och Sverige; uppför er som Turkiet kräver om ni vill bli medlemmar. Nu ska vi utvisa aktivister och journalister, till och med ändra vår lagstiftning så att utvisningar blir möjliga, förse Turkiet med vapen för en ny attack mot Syrien etcetera. Kurderna i Finland och Sverige är arga och rädda.

Överenskommelsen mellan Turkiet, Finland och Sverige lämnar stort tolkningsutrymme och genomförandet sker med politiska medel. Detta eftersom själva avtalet är mycket kort, inga detaljer har nämnts. Mycket beror på

Turkiets synnerligen breda tolkningsterminologi.

Nato är ingen nordatlantisk försvarssallians. Det är en aggressiv global aktör för att förverkliga USA:s fullspektrums politik och utgör ett monstruöst hot mot världsfreden och hela planetens överlevnad. Natos andel av världens två biljoner dollars militärbudget utgör 60 procent.

Dessa pengar kunde användas för att sakta ner klimatförändringarna, lösa globala problem med vatten- och livsmedelsförsörjning, sjukvård, utbildning med mera.

Men Finlands beslutsfattare har gjort ett annat val – de har allierat sig med krigshetsarna i världen.

Enligt en nyligen genomförd opinionsundersökning av den prestigefyllda europeiska tankesmedjan European Council on Foreign Relations (ECFR) med säte i Berlin, är européerna allvarligt delade när det gäller kriget i Ukraina och dess konsekvenser. ECFR varnar för en växande klyfta mellan många europeiska regeringar och folket, vilket kan leda till en permanent marginalisering av Europa på världsscenen.

Att folket börjar vakna kunde tydligt skönjas i den fredskonferens och fredsdemonstration som anordnades under veckoslutet innan Natotoppmötet i Madrid. Så gott som hela världen var representerad. Nato, Ukraina-krigets följder, klimatförändringarna, nord-syd-problematiken, kvinnornas perspektiv på fred och mycket mer debatterades. Nya koalitioner och samarbetsmodeller tog form och då 25 000 freds-, miljö- och fackföreningsaktiva intog gatorna i Madrid var stämningen obeskrivlig – en början på en ny era för samarbete mellan medborgarna för fred och planetens överlevnad.

Ulla Klötzer

Illustration: : Rebecka L Manzuoli/Moment 2022 – ett upprop mot kärnvapen, upprustning och Natomedlemskap.

Om freds rörelsen i Nato-landet Tyskland

Freds rörelsen i Tyskland finns på många håll, på kommunal och regional nivå samt samordnad över hela landet och även inom kyrkan, som är fristående utan politisk bindning.

Det senaste jag fick i mejlboxen från freds rörelsen i Tyskland var ett upp-

rop i slutet av juli, från ”Berlin mot krig” (Berlin gegen Krieg), ett upprop mot Ukrainakriget. Förhandlingar nu! Stoppa kriget i Ukraina!, uppmanas det till. Och i versaler följer både på engelska och tyska bland annat:

Stopp för sanktioner och vapenleveranser!

Förhandlingar nu!

Bekämpa inte Ryssland med utfrysning och svält!

Nej till Nato!

Uppropet slutar däremot blygsamt: vill du underteckna skriv till Heinrich Buecker med namn, bostadsort, organisationen och yrke.

Bakom uppropet mot Ukrainakriget står alltså organisationen www.berlin-gegen-krieg.de.

Mötesplats mot krig

Vem är då Heinrich Buecker? 2005 grundade han i centrala Berlin ett anti-krig-café (www.coopcafeberlin.de).

de/ex/wbw) som har utvecklat sig till en mötesplats för många människor i antikrigsrörelsen; konstnärer, berlinare och turister.

Bueckner fick kontakt med den globala blockfria fredsrelsen World Beyond War (WBW), www.worldbeyondwar.org, när den bildades 2014 i USA.

Bueckner engagerade sig som frivillig i organisationen som idag har medlemmar i 175 länder världen över. Han har bildat en tysk sektion och har sedan dess organiserat "Livestream-Viewing-Parti-

es" parallella till World Beyond War:s årliga kongressar.

Berlin mot krig

Berlin mot krig kan ses som ett barn till WBW. Just nu står uppropet överst på deras hemsida, nedanför finns inbjudan till en manifestation den 22 juni 2022 till minnet av Operation Barbarossa 1941, samma dag som Nazityskland angrep Sovjetunionen för 81 år sedan. "Vi glömmer inte" (Wir vergessen nicht").

Antikrigsdagen äger rum den 1 sep-

tember sedan 1957. 1 september 1939 började kriget då Tyskland invaderade Polen.

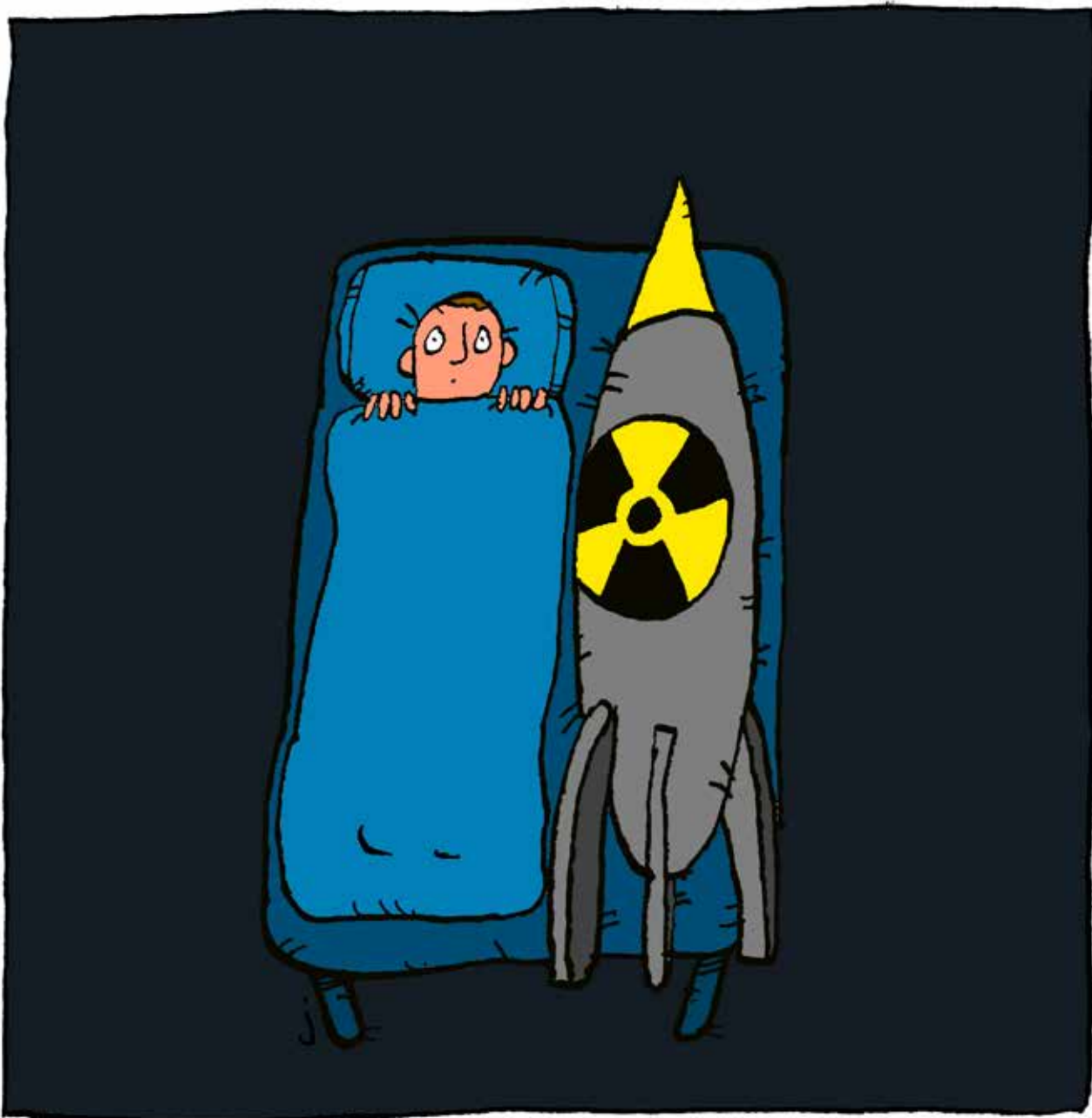
"Aldrig mer krig"

Den tyska fredsrelsen i väst bildades och agerade mot beslutet att återbeväpna Västtyskland med "Bundeswehr" enligt förbundskansler Adenauers önskemål, första kansler efter kriget (1949 – 63).

Han verkade också för att förbundsrepubliken blev Natomedlem 1955.

Fredsrelsen har alltid agerat och de-

Illustration: :Johan Hesselstrand/Moment 2022 – ett upprop mot kärnvapen, upprustning och Natomedlemskap.

monstrerat vid beslut som kunnat hota freden. Stort uppror väcktes när USA ville placera nukleära kortdistansmissiler i Västtyskland. Det handlar bara om en vidareutveckling av artilleriet, hävdade Adenauer. Men han betrodde inte.

Kampanjen ”kampen mot atomdöden” (Kampf dem Atomtod) kom igång. Möten och konferenser med kända forskare arrangerades som än idag ger impulser till fredsforskningen.

1957 inleddes dessutom en kampanj genom ”Göttinger Appell”, ett manifest sammanställt av 18 berömda fysiker. De klargjorde att varje taktisk atombomb har samma effekt som atombomben över Hiroshima.

Stora institutioner som Socialdemokraterna (SPD) och Tysklands största fackförbund DGB samt kyrkorna anslöt sig denna kampanj.

Påskmarscherna

På gräsrotsnivå började manifestationerna mot atomvapen i kommunerna på påsken 1960 i Tyskland. Påskmarscherna, med ursprung i England på 50-talet som antikrigsrörelse, har arrangerats sedan dess varje år. 2022 ägde de rum i över 60 tyska kommuner enligt nätverket för den tyska fredsrörelsen (Friedenskooperative. www.friedenskooperative.de).

Friedenskooperative bildades 1989 efter stordemonstrationerna mot Natos placeringsplaner för kryssningsrobotar och Pershing II samt Warszawapaktens atomraketer (SS-20/21) på 1980-talet.

Friedenskooperative har ett kontor i Bonn med två heltids- och några få deltidsanställda, en service- och informationsbyrå för fredsföreningar i hela Tyskland.

Medlemsavgifter

Fredsorganisationerna får inget som helst kontinuerligt stöd. Finansieringen sker genom medlemsavgifter och sponsorer.

Friedenskooperative ger ut FriedensForum, en medlemstidning sex gånger om året.

Kampanjer och projekt stöds. En av de viktigaste gäller Büchel (”Büchel ist überall – atomwaffrei.jetzt”).

I Büchel, en liten by i förbundslandet Rheinland-Pfalz lagras 20 amerikanska atombomber. Dessa bomber som nu ska upprustas finns där som avskräckning.

Avskräckningen är en skenmanöver, ger ingen som helst säkerhet, skriver atomwaffenfrei.de på sin hemsida.

Foto: atomwaffenfrei.jetzt/Flickr/Creative commons

Runt 800 personer deltog i en fredsaktion i Büchel förra året. I den lilla byn lagras 20 amerikanska atombomber.

Inför Hiroshima- och Nagasaki dagarna 2022 ber atomwaffenfrei.de just nu om pengar från medlemmar och sympatisörer (”minst 20 €/privatperson, 50 €/organisation”).

Man har för avsikt att annonsera i två överregionala tidningar för att påminna förbundsregeringen om att underteckna FN:s atomvapenförbud TPNW.

Minns Hiroshimadagen

2021 skrev Ulla Klötzer, Kvinnor för fred i Finland, till ett dussin tyska fredsorganisationer för att få stöd för OSSE jubileet 2025. De jag nu kollade kommer alla att minnas Hiroshimadagen.

”Fredsforum” i stora staden Bremen (Bremer Friedensforum) samlas som varje år vid Rådhusplatsen för att lägga blommor och buketter i form av ett fredstecken medan olika fredsaktivister håller sina tal.

Tyska ICAN:s styrelse, alltid handlingskraftig, har nyss skrivit ett brev till utrikesminister Annalena Baerbock (Bündnis 90/Die Grünen) inför den tionde granskningskonferensen av icke-spridningsavtalet av atomvapen i New York (1 – 26 augusti).

ICAN ber ministern att delta personligen vid konferensen. Det tyska regeringsavtalet mellan Bündnis 90/Die Grünen, Socialdemokraterna (SPD) och Liberalerna (FDP) har som mål att arbeta för en atomvapenfri värld och därmed ett Tyskland fritt från atomvapen.

Samarbetet mellan civilsamhället och regeringen är centralt för att nå en atomvapenfri värld. ICAN räknar upp nio punkter som de ber Baerbock att speciellt engagera sig för.

Susanne Gerstenberg

Natoansökan – Förfarandet måste betraktas som en satir

Så har då Sverige ansökt om medlemskap i Nato. För att underlätta att Turkiet släpper in Sverige har regeringen börjat krypa för Erdoğan och tillsammans med den borgerliga oppositionen valt att tystna om bristen på mänskliga rättigheter. Vilket är aningen märkligt med tanke på att den rapport som låg till grund för beslutet att söka medlemskap i Nato betonar att medlemskapet innebar försvar av goda värden, demokrati och mänskliga rättigheter...

I rapporten – som mest liknar en gymnasieuppsats på 41 sidor - målas ett "vi" upp som präglas av godhet och fredssträvanden i bjärt kontrast till de andra.

Helt riktigt slås fast att "den ryska statsledningen utgår från värden, intressen och en historiesyn som skiljer sig från de i väst, och som bland annat omfattar en auktoritär samhällssyn med en målsättning att skapa inflytelsesfärer, inklusive med militära medel."

Men målsättningen att skapa intressesfärer gäller väl också det som utmålas som "vi" i den här rapporten. USA har i allra högsta grad under lång tid haft som målsättning att skapa intressesfärer, inklusive med militära medel. Att friskriva det ledande Natolandet från sådana intressen är rent falsarium.

Det är ju inte heller så att Nato skulle vara befriande från länder med auktoritärt styre. Grekland och Portugal var medlemmar också när de var allt annat än demokratier med goda värderingar som rapporten tillskriver Nato. Grekland har varit militärdiktatur och Portugal en högerdiktatur - ingetdera underkända länderna som medlemmar i Nato.

Genom att låtsas bort det onda hos "oss" reduceras rapporten till såväl historieförfälskning som till simpel retorik istället för att vara ett intellektuellt hederligt underlag för beslut.

Nato är ingen garant för vare sig rätts-säkerhet eller demokratisk utveckling. Nato blir det som medlemsländerna blir. Och utvecklingen i dessa är allt

"Natos andel av världens två biljoner dollars militärbudget utgör 60 procent. Dessa pengar kunde användas för att sakta ner klimatförändringarna, lösa globala problem med vatten- och livsmedelsförsörjning, sjukvård, utbildning med mera."

annat än solklar. Sådant borde rimligen analyserats istället för att formulera en direkt lögn.

Rapporten konstaterar, helt riktigt, att "kärnvapen utgör ett centralt element för Rysslands strategiska avskräckning". Däremot anses Natos uttalade strategi att kunna vara först att använda kärnvapen uppenbarligen vara helt oproblematiskt – trots att det oavsett vem som sätter igång ett kärnvapenkrig kommer att drabba Sverige.

I rapporten kan vidare läsas att den ryska befolkningen ska vänjas vid ett scenario där det ska anses vara legitimt för Ryssland att använda kärnvapen. Tröskeln för hot om användning av kärnvapen har därmed sänkts, skrivs i rapporten. Dessvärre problematiseras inte detta förhållande. Om tröskeln för att använda kärnvapen minskar borde väl rimligen hela vår strategi gå ut på

att kyla ner konflikter snarare än att öka dem genom att utvidga det Nato som Ryssland anser vara ett hot mot landet.

Rapporten saknar varje uns av försök att diskutera hur "den andre" ser på oss trots att just detta – att förstå hur den andre uppfattar det man gör – är det mest centrala för att minska konfliktytor, skapa avspänning, få till fred istället för att bara vinna krig.

Rapporten saknar dessutom varje uns av analys av huruvida den ryska auktoritära regimen stärks eller försvagas av att den kan utnyttja vårt agerande för att stärka sin egen roll internt inom landet, hur den kan spika fast bilden av ett hotfullt Nato som omringar landet, hur Putinregimen kan använda detta för att motivera sitt maktinnehav. I själva verket är det ju så att Sverige bidrar till att stärka den regim svenska politiker på goda grunder tycker illa om...

Rapporten slår fast att "den militära aktiviteten i Sveriges närområde ökat över tid". Man skriver att detta är ett ensidigt ryskt agerande och att "Sverige bidrar aktivt till en fredlig, stabil och hållbar utveckling". Återigen saknas den andres perspektiv.

Om vi upplever att det värdlandsavtal som Sverige skrivit ut med Nato 2016 bidrar till fredlig utveckling så är det ju allt annat än självklart att "den andre" uppfattar det så.

I rapporten skrivs att "den strategiska utsattheten för Gotland har ökat". Hela idén om Gotland som hårt utsatt lanserades när Ryssland – mot folkrätten – annekterade Krim trots att det inte finns någon som helst vare sig historisk, militär eller geopolitisk likhet mellan Krim och Gotland. På Gotland finns ingen rysk flottbas, ingen rysktalande befolkning, ingen rysk historia som på minsta vis går att jämföra med Krim.

Någon bredare problematisering av hur ett Natomedlemskap skulle påver-

Illustration: Tommy Sundvall/Moment 2022 – ett upprop mot kärnvapen, upprustning och Natomedlemskap.

ka Gotland existerar inte i rapporten. Huruvida Natoanslutning ökar spänningarna kring Gotland föregås med tystnad trots att Gotland skulle kunna förses med Natobaser med missiler etcetera. Skulle detta innebära nedtrappning eller skulle det trigga Ryssland att i en krigssituation snarare vara först med att inta ön för att stoppa Natos trupper att göra detsamma?

Svenskt och finskt medlemskap i Nato innebär att Östersjön blir ett sorts innanhav för Nato. Den ryska uppfattningen är att Kaliningrad blir instängt och att rysk flotta lätt kan hindras att

ta sig ut. Det är inte självklart att detta medför nedtrappning av spänningar i regionen, snarare lär Ryssland flytta fram än mer militära resurser till Kaliningrad.

Är en sådan utveckling bra? Nog borde ett underlag för beslut analysera detta istället för att bli en löjlig partsinlaga i syfte att legitimera den ansökan som Sverige nu lagt in.

Som om inte detta vore nog har ansökan kompletterats med första steget i en grundlagsändring som gör att journalister som avslöjar missdåd som kan skada militära samarbetspartner – till

exempel brott som USA eller Turkiet begår - riskerar åtta års fängelse.

Tänk så det kan gå när vi ska försvara demokratin genom att bli medlemmar i Nato. Det är som gjort för satir. Men det nyinrättade Myndigheten för psykologiskt försvar varnar för satir. "Skratt som kan skada" är titeln på en av punkterna i denna myndighets senaste kampanjer. Där utpekas satir som farligt, ty sådan kan gynna fienden.

Hela förfarandet som lett fram till ansökan om medlemskap i Nato är att betrakta som satir.

Birger Schlaug

Ekocid – En kommande brottsrubricering?

Den internationella brottsmålsdomstolen i Haag etablerades 2002. Efter att man vid olika tillfällen upprättat internationella tribunaler för att rannsaka krigsförbrytare, bland annat i tidigare Jugoslavien och Ruwanda, såg man behovet av en permanent domstol för att hantera internationella brottmål.

FN:s generalförsamling kallade till en konferens i Rom 1998 för att skapa ett regelverk för denna domstol. Resultatet blev Romstadgan.

Romstadgan utgick från tidigare använda brottsrubriceringar, först och främst rubriceringen ”folkmord”, genocid. Detta begrepp introducerades och definierades av av den polske juristen Raphaël Lemkin inför Nürnbergprocessen efter andra världskriget. I den av FN antagna konventionen definieras vissa gärningar som folkmord om de förövats i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp som sådan.

Brott mot mänskligheten

Romstadgan fortsätter med ett ännu äldre begrepp, brott mot mänskligheten, som användes första gången 1915 i ett ultimatum ställt till den osmanska regeringen som svar på nyheterna om storskaliga massakrer av armenier i det osmanska imperiet.

Nästa brott i stadgan är krigsförbrytelse eller brott mot krigets lagar, den del av folkrätten som reglerar krigförande och neutrala staters uppträdande i krig eller under ockupation. Dessa definieras bland annat i Genèvekonventionerna och Haagkonventionerna.

En stat kan låta sin egen domstol pröva folkrättsbrott, oberoende av var i världen de har begåtts. Vi har nyligen sett ett exempel på detta då svensk

Foto: Bilden är från videon "Polly Higgins - Seed Freedom" by You and I Films. Wikipedia/creative commons.

Den skotska advokaten Polly Higgins arbetade hårt för att ekocid skulle tas in i Romstadgan. Hon dog 2019 vid 50 års ålder utan att ha fått uppleva framgång i frågan..

domstol dömde en iransk man för brott mot mänskligheten som begåtts i Iran.

Idén om att införa en internationell lag för att för att hålla stater och företag ansvariga för storskalig miljöförstöring har framförts vid olika tillfällen. Redan för 50 år sedan använde Olof Palme termen ekocid i samband med invigningen av FN:s första miljökonferens i Stockholm 1972. När Romstadgan upprättades ingick inte den av FN:s folkrättskommission föreslagna brottsrubriceringen ekocid. Däremot ingick en skrivning som förklarar svår miljöförstörelse som ett brott i krigstid.

Ordet ekocid är bildat från forngrekiskans oikos = hus och latinets caedere=stöta, döda, och kan uttydas ”döda vårt hem”.

Higgins lobbade för ekocid

Den skotska advokaten Polly Higgins, som lämnade sin praktik för att helhjärtat ägna sig åt miljöfrågor, lobbade för att ekocid skulle tas in i Romstadgan. Hennes föreslagna definition lyder: ”Allvarlig skada på, förstörelse eller förlust av ekosystem i ett angivet område, orsakad av mänsklig handling eller andra omständigheter, i sådan omfattning att fredligt åtnjutande av invånarna i det angivna området kom-

mer att bli eller har blivit avsevärt förminskat.”

Tyvärr dog Polly Higgins 2019 vid 50 års ålder utan att ha fått uppleva framgång i denna fråga.

Som historiska exempel på ekocid nämns uttorkningen av Aralsjön i dåvarande Sovjetunionen och USA:s användning av avlövningsmedlet Agent Orange i Vietnam. Det finns otaliga aktuella exempel på pågående ekocid, bl.a. regnskogsavverkning i Amazonas och utfiskning av haven.

Mer befogat än någonsin

Två svenska riksdagsledamöter, Rebecca le Moine (MP) och Magnus Manhammar (S) motionerade om ekocid i riksdagen och efterfrågade en definition. De vände sig till ”Stop Ekocide International” som sedan satte ihop en panel med internationella jurister.

Expertpanelens förslag kommer sedan att presenteras för omröstning i Haag i november i år.

I år, när det blivit extremt tydligt hur människan ständigt förbryter sig mot naturens lagar och vilka följder det får, känns det mer befogat än någonsin att införa ekocid i Romstadgan.

Lena Angvikén

LOKALGRUPPER och medlemmar i styrgruppen Samla

HUDIKSVALL

- My Leffler
- E-post: my.helsingland@hotmail.com

HALMSTAD/LAHOLM

- Susanne Gerstenberg
- E-post: susanne.gerstenberg@telia.com
- Lena Angviken
- E-post: lena.angviken@telia.com

KIRUNA

- Gun-Britt Mäkitalo
- E-post: gbmakitalo@gmail.com

SKÅNE

- Jea Jonsson
- E-post: jea@tomelilla.nu

STOCKHOLM

- Sylvia Rönn
- E-post: sylvia.ronn@kvinnorforfred.se
- Britta Ring
- E-post: ringbritta@gmail.com

UPPSALA

- Ingalill Ek
- E-post: ingalill.s.ek@gmail.com
- Merit Aguirre
- E-post: merit_aguirre@hotmail.com

KONTAKTKVINNOR

GÖTEBORG

Gun Holmertz
E-post: gun.holmertz@telia.com
Tel: 070-757 53 27, 031-330861

HÖÖR

Anne Rosberg
E-post: anne.ros@telia.com
Tel: 070-7133117

KIRUNA

Eva Jonsson
E-post: evannakristin@gmail.com
Tel: 0706444316

LYSEKIL

Inger Sterneskog
E-post: sterneskog@gmail.com
Tel: 0702677685

SUNDSVALL

Hjördis Johansson
E-post: hjordisi.johansson@gmail.com
Tel: 060-17 42 42
Måna Wibron
E-mail: mana.wibron@designmmm.nu
Tel: 0762833454

UPPSALA

Kersti Ertem
E-post: kersti.ertem@bredband.net
Tel: 0702172343

VÄSTERÅS

Inger Widell
E-post: inger.widell06@bredband.net
Tel: 0706701557

ÖREBRO

Helena Sunvisson
E-post: helena@sunvisson.se
Tel: 0733189043

ÖSTERSUND

Aino Blomqvist
Tel: 070-364 81 40
E-post: blomqvistaino@gmail.com

Kvinnor för fred ingår bland annat i följande fredsnätverk och organisationer:

Operation 1325, UN women, OSSE-nätverket, Forum Syd, ICAN, Nätverket för kärnvapenedrustning, Sveriges Fredsråd, Kommittén för Västsaharas kvinnor, Glöm aldrig Pela och Fadime, Helga Henschens Vänner och Elin Wägnersällskapet.

någon har stulit rum efter rum

ängslan växer på fälten
kråkorna har svartnat helt
krigshetsen är inte en målning
tiden är ett vilddjur
en mörk urtavla
sargade klockslag
var är nycklarna, var är vårt hem
någon har stulit rum efter rum

även om vi bor långt borta
finns kriget noga övervakat
det är många som ser på

all trygghet
hur hitta den nu
i sårbarhetens tid
och det finns ingen ängel
vi bor i ett blodigt väntrum
vi bor i ett historiskt schakt
någon har stulit rum efter rum

Lina Hagelbäck

Ur: Poeter mot krig, red: Clemens Altgård, mars 2022

Som medlem i Kvinnor för fred stöttar du fredsarbete och kvinnors rättigheter

Årsavgiften är 120 kronor.
Pengarna sätts in på bankgiro:
768-6066. Ange namn, adress, telefon-
nummer och eventuell e-postadress.

Adress: Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27,
mobil 076-117 97 27
E-post: info@kvinnorforfred.se

Följ Kvinnor för freds arbete på
kvinnorforfred.se, Facebook och Twitter.

Medlemmarna får sex tidningar per år. Två tematidningar, som
den du håller i din hand, och fyra medlemsblad.